

СЕКЦІЯ 7. ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Мігай Н. Б.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки, обліку та підприємництва,
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
м. Миколаїв, Україна*

Пліс С. В.

*здобувач першого (бакалаврського) рівня освіти,
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
м. Миколаїв, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-593-1-44>

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМНИЦТВА РЕГІОНУ

У сучасних реаліях накопичено суттєвий інструментарій для розширення ресурсних можливостей підприємницьких структур, який класифікується за адміністративними, правовими, фінансовими, операційними, інформаційними та соціальними напрямками, водночас у контексті війни, майбутньої відбудови та процесів децентралізації ключового значення набуває створення ефективних фінансових важелів, що мають забезпечити економічну незламність держави через стимулювання потенціалу бізнесу.

Система фінансових інструментів, що стимулюють нарощування ресурсів підприємництва та виступають для держави засобом стабілізації регіональної економіки, охоплює кілька ключових категорій.

По-перше, це бюджетні важелі, які базуються на безповоротних коштах державного та місцевого рівнів, сформованих як за рахунок внутрішнього потенціалу громад, так і зовнішніх надходжень.

По-друге, інвестиційні ресурси, які забезпечують приплив капіталу в нові об'єкти та активи через адресне фінансування конкретних проєктів

поза бюджетною системою, залучаючи приватні або змішані форми власності.

Третім елементом є кредитні механізми, що функціонують на засадах платності та повернення, де позичальниками можуть бути обласні ради, автономні комунальні підприємства або приватні структури під муніципальні гарантії.

Нарешті, грантові інструменти, що включають фінансову підтримку від міжнародних донорів, меценатів та фондів технічної допомоги, а також ресурси, залучені через програми корпоративної соціальної відповідальності місцевого бізнесу для розвитку територій.

Дослідження ефективності використання ресурсного потенціалу підприємництва в Миколаївській області демонструє, що кількісну перевагу в структурі регіональної економіки мають суб'єкти малого та середнього бізнесу. Саме тому розробка та практичне застосування фінансових важелів, спрямованих на стимулювання підприємницького потенціалу, повинні першочергово враховувати специфіку та потреби сегмента малого та середнього бізнесу (МСБ) як ключового драйвера територіального розвитку.

Станом на початок 2026 року в Миколаївській області успішно реалізується ініціатива обласної військової адміністрації щодо підтримки малого та середнього підприємництва, яка вже охопила фінансовою допомогою десятки представників агробізнесу, будівництва, охорони здоров'я та сфери послуг. Пролонгація цієї програми щонайменше до 2028 року сформує стабільний фундамент для зміцнення ділової активності в регіоні, продовжуючи напрацювання попередньої Програми розвитку МСБ на 2021–2025 роки [1]. На сьогодні в області діє розгалужена система державних і регіональних фінансових інструментів та конкурсних відборів, що дозволяє значній кількості підприємців залучати ресурси для масштабування власної справи.

Програма «Доступні кредити 5–7–9%» демонструє високу інтенсивність реалізації на Миколаївщині, пропонуючи особливі преференції для територій з високим рівнем воєнного ризику, зокрема подовжений до 5 років пільговий період кредитування. Цей інструмент орієнтований на широке коло суб'єктів -від фізичних осіб-підприємців до юридичних осіб, які потребують капіталу для відновлення діяльності або підвищення енергонезалежності, зокрема через закупівлю генераторів та сонячних систем. Паралельно з державним кредитуванням через мережу банків-партнерів (ПриватБанк, Райффайзен Банк тощо), у регіоні діють спеціалізовані конкурсні ініціативи: підприємці в галузях плідництва

та харчової промисловості можуть отримати стандартизовані пакети обладнання, а аналогічні можливості прямої технічної підтримки передбачені для представників легкої промисловості, ювелірної справи та сфери краси [2].

Для агровиробників Миколаївщини критично важливим інструментом відновлення є програма компенсації витрат на очищення угідь від вибухонебезпечних предметів, що реалізується Міністерством агрополітики, Мінекономіки та Центром гуманітарного розмінування. Механізм передбачає відшкодування 80% вартості робіт через Державний аграрний реєстр (ДАР), тоді як решту 20% фінансує безпосередньо фермерське господарство. Ця фінансова підтримка поширюється як на власні земельні ділянки підприємців, так і на офіційно орендовані території, що дозволяє суттєво знизити витрати на підготовку полів до посівної в умовах воєнного стану.

Дослідження діяльності більшості господарюючих суб'єктів виявило, що для 75% із них основним стримуючим фактором є критичний дефіцит фінансового капіталу, зумовлений відсутністю достатніх власних накопичень та високою вартістю банківського кредитування. Ситуація ускладнюється обмеженою доступністю альтернативних джерел фінансування: на ринку спостерігається гостра нестача приватних інвестиційних фондів, а профільні бізнес-асоціації та галузеві об'єднання не володіють необхідними ресурсами для надання кредитної підтримки своїм учасникам.

Важливим є досвід використання фінансових ваучерів: інноваційних, маркетингових, консалтингових. Ключова роль таких ваучерів полягає в інтенсифікації активності представників малого та середнього бізнесу, які відчують брак власного фінансового капіталу на розвиток ресурсного потенціалу.

Одним із наймасштабніших в Україні грантових проєктів є проєкт «Кліматичні інноваційні ваучери», орієнтований на розробників екологічних та кліматично орієнтованих технологій, а також відзначена премією UERA від Міністерства економіки України за вагомий внесок у стимулювання підприємницької діяльності. Конкурсна програма надає підтримку вітчизняним представникам малого та середнього бізнесу, чия діяльність спрямована на мінімізацію викидів парникових газів, оптимізацію енергоспоживання та протидію кліматичним змінам. Фінансова допомога у формі грантів, обсяг яких сягає 50 тисяч євро, дозволяє компенсувати 75% витрат на оплату передбачених проєктом послуг [3].

Механізм використання маркетингових ваучерів дозволяє підприємцям фінансувати широкий спектр просувальних заходів: від створення та модернізації вебсайтів із їхнім подальшим SEO-просуванням до розробки цілісної візуальної ідентичності бренду, що включає дизайн логотипів та пакування. Крім того, ці ресурси можна спрямувати на налагодження дистрибуції через маркетплейси, а також на проектування та виготовлення різноманітної друкованої продукції, зокрема рекламних каталогів, буклетів, брошур та інформаційних довідників [4].

Міжнародні та державні інституції пропонують розгалужену систему підтримки через механізми консалтингових ваучерів та грантів, де ключову роль відіграють програми ЄС та ЄБРР, що дозволяють компенсувати від 50% до 75% витрат на професійні маркетингові послуги сертифікованих агенцій [5]. Додатково, до кінця 2026 року в межах ініціативи SME Fund “Ideas Powered for business” підприємці можуть скористатися ваучерами на інтелектуальну власність, що покривають до 75% вартості реєстрації торгових марок і дизайну. На державному рівні програма «Власна справа» через платформу Дія.Бізнес надає мікрогранти (обсяг яких у 2026 році було збільшено), дозволяючи офіційно спрямовувати ці кошти на рекламні кампанії. Загалом використання консалтингових ваучерів забезпечує бізнесу доступ до експертної аналітики, що включає проектування бізнес-моделей, фінансове прогнозування, розробку стратегій експорту та глибоку оптимізацію внутрішніх процесів задля підвищення конкурентоспроможності.

Відповідно до зазначеного, ключове призначення фінансових інструментів розвитку ресурсного потенціалу полягає у створенні сприятливого клімату для ефективного функціонування бізнес-структур. Завдяки стимулюванню процесів розширеного відтворення ці механізми закладають основу для стабільного соціально-економічного розвитку регіону та суттєвого підвищення його конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Література:

1. Бізнес у Миколаївській області: які галузі відновилися попри війну. URL: <https://vn.mk.ua/biznes-u-mykolayivskij-oblasti-yaki-galuzi-vidnovylysya-popry-vijnu/>
2. Конкурс на отримання стандартизованих пакетів обладнання для бізнесу в сфері плідівництва у агросфері та харчовій промисловості. URL: <https://grant.market/opp/microentrepreneurship-mykolaiv>

3. Кліматичні інноваційні ваучери. URL: <https://greencubator.info/climate-innovation-vouchers/>

4. Переваги ваучерів для підприємців. Як отримати? URL: <https://info.ppv.net.ua/vaucher/>

5. Грантова підтримка консалтингових проєктів (ЄБРР). URL: <https://chaszmin.com.ua/grantova-pidtrymka-konsaltingovyh-proyektiv-yebr-2/>